

tuorelehti

oliivipuun

Turun arkkihiippakunnan vuosijulkaisu 2021

Pyhiinvaeltaja on muuttomatkalla

Pyhiinvaelluksista s. 6–19

Piispa Mari Leppänen puhuu
kumppanuuden, yhteistyön
ja vuoropuhelun tärkeydestä
s. 20

Some ylittää
seurakuntarajat
s. 34

Godfulness.fi-sivusto
on kuin lupaus keväästä
s. 28

Kannessa

■ Pyhiinvaelluspolulla voi kohdata historian. Kuva Turun Virnamäestä Elina Helkala, puupiiirros keskiajan pyhiinvaeltajista Wikimedia Commons, kuvien muokkaus Erkki Kiiski.

Sisällä

- 3 Pääkirjoitus
Anna Hälli
- 4 Arkkipiispan tervehdys
Tapio Luoma
- 5 Piispan tervehdys
Mari Leppänen
- 6 Pyhiinvaeltaja on muuttomatkalla
Tytti Issakainen
- 12 Aurajoella avautuu portti kokonaisvaltaiseen vaellukseen
Tytti Issakainen
- 14 Luovia pyhiinvaelluksia seurakunnissa
Anna-Liisa Hyrsky-Heikkilä
- 16 Pyhiinvaelluksella ennen ja nyt
Ilari Aalto

www.arkkihiippakunta.fi

- 20 Piispa Mari Leppänen:
Rohkean vuoropuhelun puolesta
Heidi Pelander
- 25 Kolumni
Jussi Kärmeranta
- 26 Mika Piittalan elämä täynnä yllätyksiä
Anne Hievanen
- 28 Godfulness on kuin lupaus keväästä
Anne Hievanen
- 32 Mietiskelyhartaus
Hannele Siltala
- 34 Arkipooki-palkinto:
Turun Katariinaseurakunnan some-viestintä saa kiitosta
Pirjo Silveri

■ **Tuore oliivipuun lehti 2021** • Turun arkkihiippakunnan vuosijulkaisu
■ **Julkaisija:** Turun arkkihiippakunnan tuomiokapituli
■ **Päätoimittaja:** Anna Hälli ■ **Toimitus:** Anna-Liisa Hyrsky-Heikkilä
■ **Taitto:** Erkki Kiiski ■ **Paino:** Newprint Oy

Kun muista jälkeen jään

Viime kesänä perheemme kesälomareissu suuntautui Pohjois-Karjalaan ja kansallismaisemaamme Kolille. Emme olleet ainoita. Kolilla oli vilskettä kuin huvipuistossa.

Kiireisimmät kävivät kurkkaamassa kansallismaisemat hotellilta Kolin huipulle vievää oikotietä pitkin. Ne, jotka ehtivät ja jaksoivat, vaelsivat jonkun reiteistä, jotka johtivat pitkän ylämäen kautta huikaiseviin maisemiin.

Meidän perheemme päätyi päivävaellukselle. Kolme reipasta teiniä ja sangen sporttinen puoliso etenivät hyytymättä, mutta minun askeleeni hidastui kilometri kilometriltä.

■ **Peränpitäjänä** oli aikaa ajatella. Mietin, miltä tuntuu olla hitain, se, jota joudutaan aina odottamaan. ”Hei, odotakaa äitiä”, oli lause, joka tuntui hyvältä ja ikävältä yhtä aikaa. Kiva, etten jäänyt joukosta, mutta kurjaa huomata olevansa hitain. Mieleen pyrki vanhusten virren värssy:

*Kun askeleeni hidastuu
ja muista jälkeen jään,
on Herra vielä vierellä,
ei ohj riennäkään.*

■ **Tältäkö** siitä temperamentiltaan verkkaisemmasta työtoverista tuntuu tehdä töitä kanssani? Yrittiköhän isoäitikin tsempata kävelyretkillämme, ettei vaan hidastaisi toisten matkaa? Kuka minun elämässäni määrää tahdin?

Ajatusten virratessa oma harmistukseni ja noloitukseni sulii askel askeleelta. Ehkä yhdessä vaeltaminen onkin kuin elämä itse. Joskus jää jälkeen toisista, toisinaan odottelee tai kantaa muita. Toiset reitit ovat mutkaisia, joskus kompuroidaan polvet ruvella. Jotkut taipaleet on kuljettava yksin, toisinaan edetään suurella joukolla.

Ja viimeistään risteyskohdassa tai nuotiopaikalla joku odottaa. Olisipa jokaisen elämässä niin.

Kuva: Timo Jakonen

■ **Kun Kolin huippu** oli saavutettu, huomasin mieltäväni, kuinkahan erilaiselta päämäärä olisi tuntunut ja näyttänyt ilman matkaa. Elämässä ei kannata etsiä oikoiteitä, sillä arvokkaat oivallukset tapahtuvat monesti juuri matkan varrella.

■ **Tämän lehden teemana** on pyhiinvaellus. Pyhiinvaellus on pitkä kotimatka, jonka varrelle kuuluu erilaisia vaihteita. Se on paitsi matkantekoa tietyille pyhälle paikalle myös avara, ihmettelevä ja oivalluksia myöhemmin avaava mielentila. Toivottavasti tämäkin lehti voi osaltaan tarjota oivalluksia, näkökulmia ja rohkaisua sinun elämääsi.

Anna Hälli
Piispan erityisavustaja

Matkantekoa

Viime kuukausina olen miettinyt pyhiinvaellusta, kiitos arkkihiippakunnan viime vuonna alkaneen hankkeen. Ajatus kulkemisesta tiettyyn päämäärään nimenomaan hengellisenä matkana tuntuu viehättävältä. Pyhiinvaelluksen voi nähdä ajallisesti ja paikallisesti rajattuna tapahtumana. Se on eräänlainen tiivistelmä vaeltajan koko elämästä ja hänen matkastaan kohti ikuista elämää.

Pyhiinvaellukseen on aina liittynyt monia motiiveja ja näkökulmia. Keskiajalla turismia ei vielä tunnettu, mutta pyhiinvaellus antoi mahdollisuuden päästä tutustumaan vieraisiin maihin. Nykyisin pyhiinvaellus voi olla oman fyysisen kunnon haastamista ja henkilökohtaisten rajojen etsintää.

■ **Motiiveista** riippumatta pyhiinvaelluksen ytimenä on mielestäni ennen kaikkea se, että siinä halutaan tietoisesti olla Jumalan huomion kohteena, hänen rakkautensa muuttumattomuudessa.

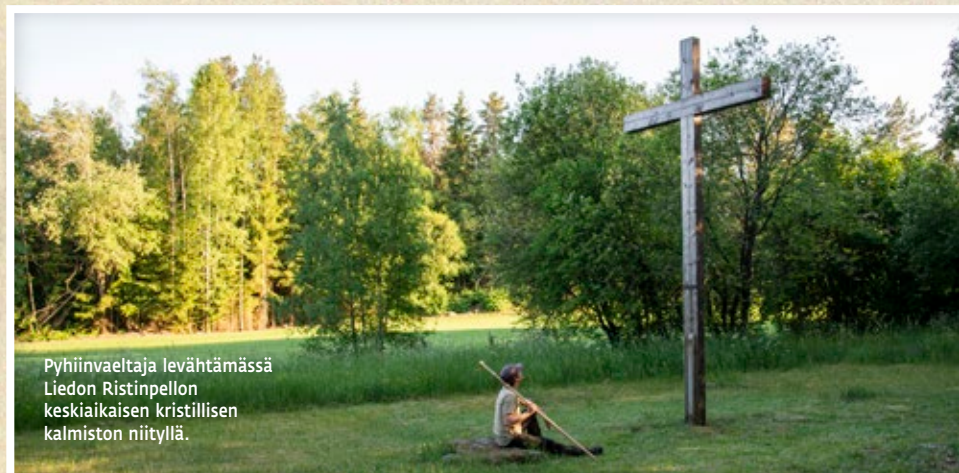
Vaikka maisemat vaihtuvat, jaloissa kivistää, säätila koettelee ja jäljellä oleva matka tuntuu vielä pitkältä, ajatuksissa on taju Jumalan läsnäolosta ja perillepääsystä. Pyhiinvaellus on matkantekoa Jumalaan, ikuisuuteen ja samalla omaan sisimpään.

■ **Tällaisella matkalla** me yhdessä olemme. Toivotan Sinulle voimia, iloa ja Jumalan siunausta omalla taipaleellasi.

Tapio Luoma
Arkkipiispa

Kuvat: Elina Helkala

Pyhiinvaeltaja levähtämässä Liedon Ristinpellon keskiaikaisen kristillisen kalmiston niityllä.

Yhteinen erämaavaellus

Kulunut vuosi on muuttanut meitä. Myös arki seurakunnissa on muuttunut. Työyhteisöille vuosi on ollut vaativa, kuin pitkä erämaavaellus ja se jatkuu yhä.

Kevan ja Kirkon tutkimuskeskuksen tutkimusten mukaan seurakuntien työntekijät ja vastuukantajat onnistuivat poikkeuksellisenä aikana toimimaan joustavasti ja olivat ratkaisukeskeisiä. Työn merkityksellisyys kantoi ja haastavassakin tilanteessa työyhteisöissä koettiin iloa ja innostusta. Selvisimme ensimmäisestä korona-vuodesta melko hyvin.

■ **Opimme** uusia taitoja. Kuin ”lennosta” otimme haltuun uusia välineitä ja uusia työtapoja. Merkillepantavaa on, että yhdeksän kymmenestä kirkon työntekijästä piti osaamistaan sopivana suhteessa työn vaatimuksiin. Se on paljon työn ja teknologian murroksen keskellä. Kuluneen vuoden aikana tyytyväisyys myös johtamiseen kasvoi ja se koettiin aikaisempaa oikeudenmukaisemmaksi ja tasapuolisemmaksi. Kiinnostavaa on, että kaikesta huolimatta myös kokemus mahdollisuudesta vaikuttaa omaan työhön lisäänty.

Puolet kirkon työntekijöistä siirtyi osittain etätöihin. Muutokset työpaikalla koskettivat eri työntekijäryhmiä eri tavoin. Töiden uudelleen järjestelyt vähensivät kirkossa lomautuksia. Kirkon työntekijöistä 70 prosenttia piti voimavarojaan kohdata muutoksia ja uusia haasteita hyvinä. Luottamus ja hyvä ilmapiiri suojasivat poikkeuksellisen tilanteen keskellä ja myös mahdollistivat kehittämisen ja uudenlaiset avaukset.

Kukaan meistä ei olisi selvinnyt yksin. Aika avasi myös monia uusia yhteistyön muotoja. Samaan aikaan seurakuntalaisten mahdollisuudet kantaa vastuuta kaventuivat.

Paljon on ollut myös hätää, johon emme ole osanneet vastata. Myöhemmin näemme vielä tarkemmin onnistumiset ja myös epäonnistumiset.

■ **Vuosi on** vaatinut paljon ja nyt monen voimat ovat vähissä. Toivottomuus ei käännä väkisin toivoksi. Luottamusta ja uskoa parempiin aikoihin ei voi pakottaa. Seurakuntien arjessa kohtaamme koronan varjot. Samaan aikaan kun toiset pärjäävät, toisaalla taloudelliset huolet, sairaudet ja kipeä yksinäisyys lisääntyvät. Väsymys, huoli ja toivottomuus vahvistuvat. On kestävä surua, väsymystä ja epätoivoa. Emme tiedä, mitä vielä on edessä.

Kulunut vuosi on ollut monelle henkinen ja hengellinen kriisi. Yhdessä eletty hengellisyys on ollut toisenlaista. Moni kaipaa yhteisen leivän murtamista ja polvistumista alttarille. Kaipuusta samaan pöytään on muodostunut tämän erämaavaelluksen yhteinen kokemus. Usko siihen, että vielä kaikki kääntyy hyväksi, on toivon ydintä. Erämaavaellus päättyi vielä. Se muuttaa meitä ja antaa myös mahdollisuuden uudistua.

■ **Kiitos työstäsi.** Kiitos kaikesta siitä, mitä kuluneen vuoden aikana olet seurakuntalaisten hyväksi tehnyt. Sillä on ollut suuri merkitys. Kiitos siitä, että olet jaksanut tukea myös työtovereitasi. Yhdessä olemme selvinneet.

Edessä voi olla vielä vaativia aikoja. Siksi on tärkeää huolehtia myös omista voimavaroista. Varjella sitä, mikä syväällä tavalla kantaa ja kannattelee sekä turvautua Jumalan huolenpidon varaan. Kun ajat helpottuvat, on tärkeää yhdessä pysähtyä ja jakaa poikkeuksellisen vuoden kokemuksia, kysyä mikä on muuttunut ja minkä haluamme muuttuvan pysyvästi.

■ **Katseen suunta** on tulevaisuudessa. Huominen voi tuoda myös hyviä asioita. Ja olipa siellä mitä tahansa, ylösnoussut Kristus jakaa elämämme, ja antaa toivon ja tulevaisuuden.

Mari Leppänen
Piispa

Pyhiinvaeltaja on muutto-matkalla

Matka muuttaa meitä aina, uskoo Annastiina Papinaho. Hän koordinoi pyhiinvaellushanketta, joka tukee vaeltajia elämänmatkalla.

— Kysyntää on!

Siitä pyhiinvaellustoiminnan projektipäällikkö Annastiina Papinaho on vakuuttunut. Jo yksi toimintavuosi on näyttänyt, että pyhiinvaelluksia

edistävä hanke on vastaus suureen nälkään.

— Melkein jokaisen vaelluksen jälkeen hyvästellesä kuulee kysymyksen: ”Milloin seuraavan kerran?” Ihmisillä on nälkä ja kaipuu vaeltamiseen.

Pyhiinvaelluskeskus Turkuun

Annastiina Papinaho on toiminut viime keväästä lähtien projektipäällikkönä Turun kaupungin ja Suomen evankelis-luterilaisen kirkon yhteisessä pyhiinvaellushankkeessa.

Hanke kokoaa yhteen laajaa yhteistyöverkostoa, niin paikallisesti, kansallisesti kuin kansainvälisesti.

Hanke tekee pyhiinvaellusta tunnetuksi ja kehittää vaelluspolkua. Erityisesti rakennetaan konseptia pyhiinvaelluskeskukselle, joka palvelee koko Suomea.

Keskuksesta tulee pyhiinvaellusreittien ja niitä tukevien palvelujen tietopankki.

Turkuun sijoittuva pyhiinvaelluskeskus avataan tulevana kesänä.

— Se on ensin Turun tuomiokirkkoon sijoittuva pop-up -keskus, Annastiina kuvailee.

Väliaikainen keskus opastaa vaeltajia löytämään reitit ja niiden varrelta palvelut. Kesän aikana kerätään kokemuksia ja palautetta kävijöiltä ja yhteistyökumppaneilta: millaisia toimintoja, sisältöjä ja tiloja pyhiinvaelluskeskuksessa tulisi olla.

— Kauempaa tuleville vaeltajille ovat käytännön asiat tärkeitä: missä pääsee suihkuun, missä pestä pyykkiä, mistä löytyy majoitus, mistä ruoka, miten jatkaa tästä eteenpäin.

— Kokemusten pohjalta perustetaan pysyvämpi pyhiinvaelluskeskus. Siitä tulee tilallinen ja toiminnallinen konsepti. Sellainen puuttuu Suomesta ja sitä selkeästi kaivataan.

— Tarvitaan paikka, missä saa hetken levähtää, viihtyä ja kohdata myös muita ihmisiä. Sieltä saa tietoa vaelluksista ja se palvelee kaupunkilaisia, matkailijoita ja yhteistyökumppaneita. Kaikki ei tapahdu vain verkossa.

Pyhiinvaellustoiminnan projektipäällikkö Annastiina Papinaho (oik.), arkeologi Ilari Aalto ja kulttuurituottaja, opas Larissa Riihihuhta lähdössä pyhiinvaellusreitin ”koeajoon” Turun tuomiokirkolta.

Yksinkertaisuus

Hengellisyys

Huolettomuus

Jakaminen

Kiireettömyys

Vapaus

Materiaalia varhaiskasvatukseen

Kevään aikana valmistellaan yhteistyössä katsomuskasvatuksen pyhiinvaellusmateriaalia.

Materiaali rohkaisee varhaiskasvattajia tutustumaan pyhiinvaelluksen henkeen ja toteuttamaan hiljaisuuden polkua. Teemana on luonnon kunnioitus ja moninaisuus.

— Materiaalissa työtetään tehtäviä pyhiinvaelluksen seitsemän avainsanan pohjalta. Kasvattaja voi valita yhden tai useamman tehtävän, Annastiina kertoo.

— Jos kasvattaja kiinnostuu pyhiinvaelluksesta, hän osaa kertoa siitä myös lapsille. Ideana on, että kasvattaja ryhmineen asettuisi avoimesti tutkimaan pyhää, lasten ikätason ja ryhmän koon mukaan.

Materiaali tulee *pyhiinvaellus.fi*- ja *kasvuakatsomuksesta.fi*-nettisivuille. Viimemainitusta löytyy erilaisia vinkkejä varhaiskasvattajille.

Kaipuu saa liikkeelle

Mutta se kysyntä ja nälkä. Mihin kaipuuseen pyhiinvaellus vastaa?

— Kuluneen vuoden aikana monella on mennyt elämän tärkeysjärjestys tarkasteluun, Annastiina Papinaho pohtii viitaten koronapandemiaan.

— Pinnalle on noussut oman elämän merkityksellisiä kysymyksiä. Mitä elämältä nyt toivoisin? Mihin suuntaan olen nyt menossa?

— Harvoin ihminen määrittelee tiettyä syytä, miksi lähtee pyhiinvaellukselle. Toisia vaeltajia kiinnostavat kohteet ja tiedollinen osuus. Toiset haluavat kulkea luonnossa. Erilaiset kiinnostuksen kohteet ja monenlainen kaipaus limittyvät ja lomittuvat.

— Monia painavat huolet. Huolienkin keskellä vaeltaminen ja pieni irtiotto arjesta, vain muutaman tunnin vaellus, antaa etäisyyttä omaan elämäntilanteeseen ja auttaa katsomaan kauempaa.

Pelkkä vaeltaja

Annastiina Papinaho uskoo, että eräs tekijä pyhiinvaellusten suosioon on se, että kuka tahansa voi lähteä vaellukselle sellaisena kuin on.

— Ei tarvitse olla tietynlainen, ei osata mitään, ei suorittaa, ei ole palautekeskusteluja. Tarvitaan vain kohtuulliset kengät maastoon ja sään mukaiset vaatteet, pidemmällä matkoilla majapaikat ja muu välttämätön.

— Tämä aika on täynnä tiedollista tulvaa. Työ on sirpaleista ja kiireistä. Pitää hallita asioita, osoittaa oma osaavuus. Ihmisillä on kaipuu keholliseen kulkemiseen ja siihen, että järkeilyn voi jättää. Voi vain asettua kulkemaan. Pelkistetty hetkessä oleminen on vapauttavaa.

Hiljaisuus

Pyhiinvaelluksen seitsemän avainsanaa kuvaavat pyhiinvaelluksen henkeä. Kuvataiteilija Tuuli Sundénin kuvitukset avaavat näitä avainsanoja ja kannustavat pohtimaan niitä omallakin vaelluksella.

Kuva: Elina Helkala

Pyhän Katariinan kirkko rakennettiin 1400-luvulla. Seurakunta on Suomen vanhimpia, ja jo ennen kirkkoa paikalla oli varhaiskristillinen hautausmaa.

– Yhdessä vaeltaessa saa olla vähän niin kuin yleisessä saunassa. Ei sielläkään kysellä, että mitä sä teet tai kuka sä oot. Mutta sitten moni on kertonut, että pidemmällä vaelluksilla on jakanut kanssavaeltajille asioita, joita ei kovin monelle jakaisi.

Hiljaisuus

Yksi seikka nousee ylitse muiden.

– Hiljaisuus. Moni on sen sanallisestikin ilmaissut: ”Parasta olivat hiljaisuudessa kuljetut pätkät.”

– Ohjatuilla vaelluksilla usein osa reitistä kuljetaan jakaen ja puhuen. Osa reitistä on ohjattua hiljentymistä. Se antaa tilaa kuulostella, mitä minulle kuuluu.

– Pyhiinvaelluksen erottaa tavallisesta vaelluksesta ihmettely, irtiotto ja kyseleminen, kaikenlaisista pyrkimyksistä irti päästäminen.

Kohti muutosta

Vaelluksia toteuttaessaan Annastiina on havainnut, että pyhiinvaeltaja on kuin muuttomatalla sisäisestä tilasta toiseen.

– Uskon, että matka muuttaa meitä aina. Usein muutos on hidasta ja hienovaraista, mutta voi tulla rysäyksellä varsinkin pidemmän vaelluksen jälkeen.

– Pyhiinvaellukselle lähtevä on jo ottanut ensimmäisen askeleen. Kysymys, mitä on tämä elämän matka ja missä kohtaa sitä olen, on hänessä jo olemassa. Hänessä on odottamassa jotakin, johon hiljentymisen mukana voi tulla vastaus.

– Ajattelen ihmistä ja ihmisyttä kokonaisuutena. Olemme paitsi fyysisiä, psyykkisiä ja sosiaalisia olentoja, myös hengellisiä ja henkisiä.

– Vaellus on kokonaisvaltainen kokemus. Se voi herättää myös henkisen ja hengellisen ulottuvuuden etsinnän.

Yksinkertaisuus ja toivo

– Ajattelen niin, että vaeltaja kulkee pikku hiljaa kohti yksinkertaisuutta. Vaelluksella asiat yksinkertaistuvat, aika hidastuu ja läsnä on vain kuljetava hetki.

– Lyhytkin vaellus voi herättää. Vaelluksella yksinkertaiset retkievää maistuvat äärettömän

”

Uskon, että matka
muuttaa meitä aina.
Usein muutos on hidasta
ja hienovaraista.

hyvältä. Siihen ei tarvita mitään muuta. Se voi tuoda pienen oivalluksen omaan arkeen.

Annastiina Papinaho toivoo, että vaeltaja on matkalla myös kohti kohtuutta ja toivoa. Ne ovat tarpeen luomakunnan nykytilaa ajateltaessa.

– Miten tekisin kestävämpiä vaeltajia ja vaikuttaisin omalla toiminnallani arjessa? Vaelluksella voi laumaannuksen sijaan syttyä toivon kipinä ja halu toimia.

– Pidemmällä vaelluksella tunne kertautuu. Ollaan vielä tiiviimmin osa luontoa ja yhdessä kulkevien joukkoa. Osana sukupolvien ketjua kuljetaan ennen meitä kulkeneiden poluilla. Samalla kuljetaan kohti tulevia sukupolvia. Siinä tarvitaan kohtuuden ja kunnioituksen kulttuuria. ■

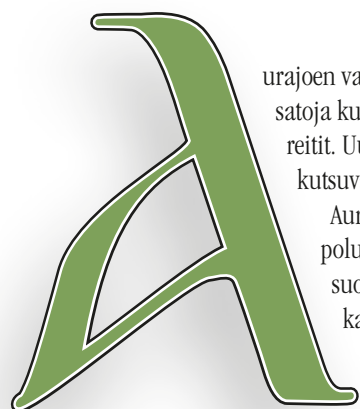
Tytti Issakainen

Kuva: Jussi Vierimaa

Koroistenniemeä voi kuvata paikaksi, josta Suomen kirjoitettu historia alkaa. Vuoden 1229 jälkeen rakennetusta Koroisten piispankirkosta käsin johdettiin hiippakuntaa Turun tuomiokirkon perustamiseen asti. Nykyisin Koroistenniemellä on nähtävissä piispanlinnan raunioiden peruskiviä ja paikalle pystytetty kookas muistoristi.

Aurajoella avautuu portti kokonaisvaltaiseen vaellukseen

Aurajoen vartta myötäilevät vuosisatoja kuljetut pyhiinvaellusreitit. Uudelleen elvytetyt polut kutsuvat nykyajan kulkijoita.

Aurajoen pyhiinvaelluspoluilla vaeltaja saa seuraa suoraan keskiajalta: matkaa voi taittaa pienen

Helenan ja hänen isänsä Pietarin kanssa.

— Helenan ja Pietarin polut ovat olleet

valmiina viime kesästä lähtien, pyhiinvaellustoiminnan projektipäällikkö Annastiina Papinaho vahvistaa.

Polut tihkuvat tarinoita

Pyhiinvaelluspolut alkavat Turun tuomiokirkolta ja päättyvät sinne. Helenan polulla on pituutta kahdeksan kilometriä. Pietarin polku vie 35 kilometrin vaellukselle.

Helenan polku tutustuttaa kulkijan keskiaikaisiin Pyhän Katariinan ja Maarian kirkkoon sekä Koroisten niemen piispankirkon paikalle.

Näiden lisäksi Pietarin polku opastaa vaeltajan Ravattulan Ristimäelle, Suomen vanhimman tunnetun kirkon sijoille. Reitti johtaa Vanhalinnan jylhälle mäelle, Pulkion intiimiin kappeliin, Liedon kivikirkolle ja Ristinpellon muinaisalueelle.

Polut tihkuvat joka askeleella rikasta kulttuurihistoriaa, viikinkien, kuninkaiden, piispojen ja talonpoiki-

47 metriä Aurajoen pinnan yläpuolelle kohoavan Liedon Vanhalinnan huipulta avautuu näköala jokilaaksoon.

Ennen Turun linnan, "Uuden linnan", perustamista mäen laella sijaitsi tärkeä hallintolinnoitus.

en tarinoita. Maisemat hellivät katsetta. Laavu, kahvilat ja muut levähdyspaikat houkuttelevat evästelemään.

Matkaa voi tehdä jalkapatikassa, pyöräillen, meloen ja myös bussilla.

Esite opastaa

Vaeltajien opasteeksi on tehty monipuolinen esite.

Esite sisältää kulkureittien kartat, keskeisten etappien historian ja aikajanan, joka auttaa sijoittamaan paikat historian virtaan. Pyhiinvaelluspassiin voi kerätä leimoja pysähdyspaikoilta.

Esitettä laajemmat historiatiedot, mietiskelytekstit sekä Helenan ja Pietarin tarinat on koottu citynomadi.fi-sivustolle, josta tiedot löytyvät hakusanalla Aurajoen pyhiinvaellukset.

Puhelimeen voi ladata Nomadi-sovelluksen, jonka avulla teksteihin pääsee käsiksi myös reitin varrella. Tekstit ovat myös ruotsiksi ja englanniksi.

Maistiaisista pienryhmille

Vaeltajat ovat jo löytäneet polut, mutta avarissa maisemissa on runsaasti tilaa uusille kulkijoille.

— Arkeologi Ilari Aalto ja kulttuurituottaja, opas Larissa Riihihuhta ovat suunnitelleet Aurajoen reittien sisällöt. Yhdessä järjestämme myös vaelluksia.

— Reittien pohjalta kehittelemme VisitTurun kanssa yhteisiä sisältöjä. Kevästä tai — koronasta riippuen — kesästä lähtien tarjoamme pyhiinvaelluspaketteja pienryhmille, esimerkiksi työyhteisöille, Annastiina Papinaho lupaa.

— Paketti on ikään kuin maistiaisen pyhiinvaelluksesta.

Maistiaisen on portti kokonaisvaltaiseen kokemukseen, käsillä olevan hetken oivaltamiseen, hiljaisuuteen ja aistien avaamiseen.

Kun portti on avautunut, vaellukselle tekee mieli toistekin. ■

Tytti Issakainen

Kuva: Elina Helkala

Nousiaisten seurakunnassa vaellettiin keppihevosilla

Pyhän Henrikin muistopäivänä

19. tammikuuta joukko innokkaita lapsia lähti seikkailemaan kohti omaa kirkkoa. Lasten pienellä pyhiinvaelluksella yhdistyivät hienosti leikki, seikkailu ja kulttuuri-perintökasvatus.

Vaelluksen alkuosuus, matka ”Henrikin kieverille”, taittui keppihevosin ja reellä (pulkat). Kieverilta mukaan otettiin miekat, keskiaikaa kun elettiin. Nämä jätettiin kirkon asehuoneeseen. Pyhiinvaelluskartat (aarrekartan tyyliset) näyttivät tietä.

Kuvat: Jarno Johansson

Kirkon seinässä olevasta kolosta löytyi hiippa (pannumyssy), sauva sekä sormus, joiden omistajaa lähdettiin hakemaan Henrikin hautakirkosta.

Kirkossa ihmeteltiin Henrikin sarkofagia ja puuveistosta, kun taustalla soi legendaan liittyvä talvihymni. Alttarille jätettiin pienten pyhiinvaeltajien risti. Vaeltajat kuuntelivat vielä penkeissä tarinan Pyhästä Henrikistä. Kirkkohetken jälkeen palattiin takaisin parin sadan metrin päässä olevalle lähtöpaikalle Vanhaan pappilaan.

— Hyvin onnistuneen kokeilun jälkeen on hyvä suunnitella jatkoa pyhiinvaellukselle, kertoo pastori Jarno Johansson. ■

Pienellä pyhiinvaelluksella seikkailtiin kauniissa ja arvokkaassa kirkkomiljöössä viehättävällä ja luovalla tavalla. Myös Pyhän Henrikin pyhiinvaellusyhdistys oli toteutuksessa mukana.

Pieni pyhiinvaellus Rauman kirkkoissa

➤ Rauman seurakunnan kirkkoista löytyy rukouskortti, joka johdattelee jokaisen halukkaan pienelle pyhiinvaellukselle tutussa kirkossa. ”Ota kortti kirkolla mukaasi ja tee pieni vaellus kirkossasi, hiljenny hetkeksi.”

Rukouskortissa ehdotetaan viittä askelta, joiden mukaan voit kulkea kirkossa:

- 1 Kierrä ja havainnoi rauhassa kirkkotilaa eri aisteilla: Mitä muotoja, värejä, hahmoja ja pieniä yksityiskohtia näet? Tunnustele kädessäsi. Aisti koko olemuksellasi.
- 2 Vaella, kunnes jokin yksityiskohta tai paikka kutsuu sinua luokseen. Pysähdy. Hengitä. Katsele. Ota vastaan.
- 3 Kuuntele itseäsi hiljaisuudessa. Mitä mielessäsi kannat juuri nyt? Mitä hiljaa huokaat?
- 4 Lue hitaasti, mietiskele Raamatun tekstiä (kortista) ja kuuntele sen puhuttelua.
- 5 Päätä vaellus tietoisesti. Ota siunaus mukaasi.

Lisää pyhiinvaelluksia löydät seurakuntien omilta sivuilta.

➤ Tutustu myös Pyhän Henrikin tiehen sekä Pyhän Olavin meri- ja maareitteihin. Lisätietoa näistä ja muista pidemmistä vaelluksista Suomessa löydät www.pyhiinvaellus.fi -sivuston kautta.

Idean pienestä pyhiinvaelluksesta Rauman kirkkoihin toi seurakuntapastori Satu Salminen.

Myös kotona tai työpaikalla rukouskortti voi muistuttaa kirkon alttarista ja tukea sinua arjen pyhiinvaelluksella.

Rauman kirkkojen pyhiinvaelluskortti on Tampereen ev.lut. seurakuntien pienestä pyhiinvaelluksesta mukailtu. ■

”Pysähtykää ja katsokaa, minne olette menossa, ottakaa oppia menneistä ajoista! Valitkaa oikea tie ja kulkekaa sitä, niin löydätte rauhan.”

Jer. 6:16

Pyhän Olavin mannerreitti on avattu Turun ja Savonlinnan välillä. Arkkihiippakunnassa reitiltä löytyvät Olavin kirkot Ulvilassa, Lapissa (Rauma), Kalannissa (Uusikaupunki), Yläneellä (Pöytyä) ja Lemussa (Masku).

Pyhiinvaelluksella ennen ja nyt

Teksti: Ilari Aalto

Vanhoilla pyhiinvaellusreiteillä kulkeminen tarkoittaa moneneen kertaan taltattujen jalanjälkien seuraamista. Vaikka keskiajan kulkijan ohut nahkakenkä antoi ehkä vähemmän tukea kuin nykypäivän vaeltajan vaelluskenkä, kävelyn rytmi yhdistää kumpaakin kulkijaa.

Kävelystä uupuneet raajat, riemu määrään päin näkemisestä ja kiitollisuus perillepääsystä ovat kokemuksia, jotka ovat samoja kaikkien aikakausien matkalaisille.

Vaeltaminen pyhinä pidetyille paikoille on yleisinhimillinen, kulttuurien ja uskontojen rajat ylittävä piirre. Euroopassa jo antiikin ajan temppelit houkuttelivat parannusta hakevia ja johdatusta kaipaavia pyhiinvaeltajia. Kun kristin-usko levisi Euroopan valtauskonnoksi, oli selvää, ettei vanha vaeltamisen perinne kadonnut minnekään, se vain vaihtoi muotoaan. Keskiajan eurooppalainen yhtenäiskulttuuri, tiiviit verkostot ja pyhimyskulttien suosio antoivat ennennäkemättömät mahdollisuudet pyhiinvaellusilmiön kasvulle, ja myöhäiskeskiajalla pyhiinvaeltamisesta tuli keskeinen osa kristillistä uskonelämää.

Toivoretkiä maailman ääressä

Jopa kristikunnan rajoilla Turun hiippakunnassa pyhiinvaellusperinne lävisti keskiajalla kaikki kansankerrokset. Suomesta on säilynyt joitakin kymmeniä pyhiinvaelluksista kertovia kirjallisia lähteitä, jotka valaisevat vain pientä osaa todellisista vaeltajien virroista. Lähteet kertovat papiston ja porvareiden pyhiinvaelluksista usein kaukasiin kohteisiin, kuten apostoli Jaakobin haudalle Espanjan Santiago de Compostelaan tai pyhille paikoille Roomaan.

Tavallisen talonpojan kiitosvaellukset lähi-seutujen kirkkoihin eivät ole päätyneet lähteisiin kuin joidenkin ihme kertomusten yhteydessä, kuten 1370-luvulla, kun Kokkolassa metsään eksyneen Helena-tytön perhe vaeli Vadstenaan kiittämään Pyhää Birgittaa, jonka rukoukset olivat pelastaneet tytön petojen keskeltä.

Keskiajan Suomessa pyhiinvalettiin niin ahkerasti, että Naantalien kaupunki perustettiin vuonna 1443 huolehtimaan yksinomaan Naantalien birgittalaisluostariin saapuvien pyhiinvaeltajien majoituksesta, ravitsemisesta ja muista tarpeista. Suomen alueella muiksi tärkeiksi pyhiinvaelluskohteiksi muodostuivat Pyhään Henrikiin liittyvät kohteet, kuten Turun tuomiokirkko, perimätiedon tuntema piispan surmapaikka Kirkkokari Köyliössä ja hautakirkko Nousiaisissa.

Kuva: Wikimedia Commons

Pyhiinvaeltajia Hans Burgkmair I:n puupiirroksessa vuodelta 1508.

”

Pyhiinvaellusperinne on etsiytynyt uusille hengellisille urille ja löytänyt vastakaikua hiljaisuuden liikkeestä ja luontohengellisyydestä.

Pyhiinvaelluskirkot toivat ajallisesti ja maantieteellisesti kaukaiset asiat ihmisten lähelle, ja esimerkiksi Hattulan Pyhän Ristin kirkossa säilytetty Pyhän Ristin reliikki toi pääsiäisen tapahtumat lähes käsinkosketeltaviksi pyhiinvaeltajille.

Keskiajan pyhiinvaeltajien motiivit olivat moninaiset, mutta hengellisen kaipuun lisäksi ilmiöllä oli paljon yhteistä myös nykypäivän turismin kanssa. Pyhiinvaellus tarjosi mahdollisuuden irrottautua arkiympäristöstä ja nähdä maailmaa.

Aina maailmalla selviytyminen ei sujunut ongelmitta. Esimerkiksi Pyhän Birgitan ihmeissä mainitaan Roomaan saapunut suomalainen pyhiinvaeltaja, joka ei löytänyt yhtäkään rippi-isää, joka olisi ymmärtänyt hänen kieltään. Kaukopyhiinvaellukset olivat myös niin riskialttiita, että ennen matkalle lähtöä oli tapana laatia testamentti.

Pyhiinvaellus elää ajassa

Keskiajan kristillisten pyhiinvaellusten kultakausi päättyi reformaatioon ja kasvavaan kritiikkiin pyhiinvaellusten lieveilmiöitä kohtaan. Kaukana kotoa oleminen saattoi vapauttaa irrottelemaan liiaksikin, ja jo kirkkoisä Pyhä Gregorius Nyssalainen varoitti, ettei Jumalaa ei tuo lähemmäksi vaellus toiseen paikkaan, vaan sielun avaaminen Jumalalle. Samaa mieltä oli Pyhä Hieronymus, jonka mukaan autuaaksi ei tee pelkkä vaeltaminen Jerusalemiin, vaan jumalainen elämä.

2000-luvun alussa kristilliseen perinteeseen pohjautuvat pyhiinvaellukset ovat eläneet uutta tulemistä. Kehitys alkoi 1980-luvulla, kun Eurooppaan alettiin perustaa kulttuurireittejä. Yksi niistä on Espanjan Santiago de Compostelaan johtava pyhiinvaellusreitiverkosto. Samalla pyhiinvaellusperinne on etsiytynyt uusille hengellisille urille ja löytänyt vastakaikua hiljaisuuden liikkeestä ja luontohengellisyydestä. Toisaalta samanlainen pohjavire löytyy jo keskiajalta: dominikaanisen sääntökunnan perustaja Pyhä Dominicus korosti 1200-luvulla vaeltamista kehollisen rukouksen ja mietiskelyn muotona.

Vaikka keskiaikaisten joukkopyhiinvaellusten tunnelmaan voi edelleen päästä esimerkiksi riemuvoimalla Rooman pyhiinvaelluskirkoissa ja pääsiäisen tungoksessa Jerusalemissa, nykymuotoinen vaellus on usein paljon muutakin kuin hengellisesti motivoitunutta turismia pyhille paikoille. Siinä missä keskiajan vaeltaja lähti matkaan usein kiittääkseen kokemastaan hyvästä, sovittaakseen syntejään tai toivoakseen lyhennystä kiirastuliaikaansa, nykyvaeltajan syyt lähteä vaellukselle ovat monesti vaikeammin määriteltäviä. Pyhiinvaellus on itsetutkiskelua, hengellistä harjoitusta, etsintää ja yhteyttä menneisiin sukupolviin.

Vaikka pyhiinvaellus on monimuotoistunut, vaeltamisen perimmäinen tavoite on säilynyt kautta aikojen samana: päästä perille, askel kerrallaan. ■

Kuva: Eliina Helkala

Rohkean vuoropuhelun puolesta

Piispa **Mari Leppäsen** mukaan kirkon sanomalle on suuri tilaus hengellisen murroksen keskellä. Työntekijöiltä hän toivoo uskallusta avoimeen keskusteluun hengellistä kotiaan etsivien kanssa.

■ Ovet auki, katto korkealla ja kynys matalalla, jotta kenen tahansa olisi helppo astua sisään. Tämä ajatus toistuu usein kirkon työntekijöiden puheissa.

Mutta ovatko kirkon ovet todella auki kaikille?

Tämä on tuoreen Turun arkkihiippakunnan piispan Mari Leppäsen mielestä välttämätön kysymys nyt, kun kirkon toiminta on voimakkaassa murroksessa. Moni etsii hengellistä identiteettiään.

Hänestä meissä kaikissa on taipumus pysytellä mieluummin tutussa ja turvallisessa kuin kurottua sen ulkopuolelle. Hän palaa Jeesuksen esimerkkiin pyrkiä aina menemään tutun leirin ulkopuolelle.

— Jos se ei ole aidosti totta, että Sana kuuluu kaikille, tai että esimerkiksi paikallisseurakunnan toiminta on oikeasti kaikille, ollaan minusta kiperän peiliin katsomisen edessä, hän sanoo.

Leppäsestä jokainen kirkon työntekijä viestii toiminnallaan myös kirkosta ja kristinuskosta. Omassa työssään hän haluaa tukea hiippakunnan työntekijöitä ja vastuunkantajia mutta

pitää samalla visusti mielessään alueen 470 000 kirkon jäsentä.

— Kirkko on olemassa näitä ihmisiä varten. Mitkä ovat ihmisten tarpeet, odotukset, pelot ja rukoukset?

Sattumalta kirkon töihin

On itse asiassa yllättävää, että Leppäsen istuu tässä, uudesta vastuusta kertova piispanristi kaulassaan. Hänestä kun ei pitänyt tulla kirkon työntekijä alkuunkaan.

Folkloristiikkaa opiskellut elämäkertatutkija päätyi Liedon seurakunnan tiedottajaksi sattumien kautta vuonna 2005. Työ tuntui merkitykselliseltä, ja vuosien kuluessa Leppäsen pohti yhä useammin mahdollisuutta opiskella papiksi.

Tie ei ollut vanhoillislestadiolaisen perheen tyttärelle helppo. Papiksi ryhtyminen tarkoitti väistämätöntä konfliktia lapsuuden uskonyhteisön kanssa, joka ei hyväksynyt naisten pappeutta.

Leppäsen etäännytti yhteisöstä ja rakensi hengellistä identiteettiään uudelleen. Hän opetteli uusia tapoja puhua Jumalasta, kun äidinmaidosta imetty vahva hengellinen kieli ei enää

toiminut. Matka oli raskas, mutta hän rakasti papin työtä.

— Nyt ajattelen, että varmaan jokaisen Jumalaan uskovan ihmisen matkalle kuuluu tällainen aikuiseksi kasvamisen prosessi.

Leppäsen on taustastaan kiitollinen. Se on auttanut häntä ymmärtämään konkreettisesti, miltä tuntuu katsella maailmaa vähemmistön silmin. Uskonnotutkijavanhemmiltaan Leppäsen oppi, että kenenkään uskonnollisuuteen tai hengellisyyteen ei pidä suhtautua väheksyen.

Ymmärrys seurakuntatyöstä

Leppäsen on tehnyt kirkossa monenlaista. Hän on toiminut paitsi tiedottajana ja pappina Liedon seurakunnassa, myös projektipäällikkönä Kirkkohallituksessa, piispan erityisavustajana, siirtolaispappina Espanjassa sekä hiippakuntadekaanina Turun tuomiokapitulissa.

Leppäsen mielestä monipuolisesta työhistoriasta on piispan työssä hyötyä. Yhteistyö eri seurakuntien ja kirkon työntekijöiden kanssa on korostunut useissa työtehtävissä.

Kuva: Jussi Vierimaa

Mari Leppäsen ajattelussa ei ole vähemmistöjen, enemmistöjen, naisten tai miesten kirkkoa vaan yksi Kristuksen kirkko, jonka eteen hän on sitoutunut tekemään töitä.

— Se on auttanut ymmärtämään ja arvostamaan seurakuntatyön kokonaisuutta.

Leppäsen toivoo olevansa piispa, johon on helppoa ottaa yhteyttä. Hänestä monimuotoisuus kirkon sisällä on rikkautta ja hän haluaa edistää avointa vuoropuhelua. Hän toivoo, että kirkon tulevaisuuden haasteisiin vastattaisiin yhdessä.

— Ajattelussani ei ole vähemmistöjen, enemmistöjen, naisten tai miesten kirkkoa vaan yksi Kristuksen kirkko, jonka eteen olen sitoutunut tekemään töitä.

Koronan hellitettyä Leppäsen aikoo käydä vastuualueelleen kuuluvissa 40 seurakunnassa kuulemassa työntekijöiden tuntoja ja ajatuksia tulevasta. Hän puhuu paljon yhteistyöstä.

— Tuomiokapitulilla on pitkä historia, ja mielikuvat siitä ovat monenlaisia, mutta olemme tehneet pitkäjänteisesti työtä sen eteen, että toimimme seurakuntien tukena ja kumppanina. Monet uudet idut versovat seurakunnissa, ja tulevaisuuden kirkkoa johdetaan seurakunnista.

FAKTA

Mari Leppänen

- 42-vuotias Turun arkkihiippakunnan piispa helmikuusta 2021 lähtien.
- Perheeseen kuuluvat Liedon seurakunnan kirkkoherrana toimiva puoliso Risto Leppänen, lukiolaiset Onni ja Olga sekä kahdeksaslukkalainen Toivo.
- Voittanut vuoden kristillinen kirja -palkinnon vuonna 2012 kirjalla *Maijan Tarina – Lapsen seksuaalinen hyväksikäyttö yksilön ja yhteisön traumana*, jonka toimitti yhdessä Johanna Hurtigin kanssa.
- Harrastaa ulkoilua, ikonimaalausta ja lukemista. Retriittiliike Hiljaisuuden Ystävät ry:n hallituksen puheenjohtaja.

Kristittynä julkisuudessa

Piispanvaalin ratkettua Leppäsen on ollut paljon julkisuudessa. Kymmenissä haastatteluissa samat teemat ovat toistuneet lähes poikkeuksetta, päälimmäisenä vanhoillislestadiolaisen naisen matka papiksi, naisen piispuus sekä kirkon ristiriidat samaa sukupuolta olevien avioliittoon liittyen.

Leppäsen on kertonut uudelleen ja uudelleen muun muassa siitä, miltä hänestä tuntui lapsena, kun kaverit saivat katsoa televisiota ja hän ei.

Mari Leppänen vihittiin
Turun arkkihiippakunnan
piispan virkaan
Turun tuomiokirkossa
helmikuussa.

Toisteisuudesta huolimatta hän näkee mediahuomion hienona mahdollisuutena puhua uskosta, hengellisyydestä ja myös kirkosta julkisesti.

– Usein piispoilta on kysytty kirkon jäsenmääristä ja muista aika teknisistäkin asioista. Oman tarinani kautta olen päässyt puhumaan hengellisyydestä ja uskosta Jumalaan tavalla, joka ei ole itsestään selvä.

Jatkossa hän haluaa tuoda esiin kirkon uskosta kumpuavaa näkökulmaa asioihin, jotka yhteiskunnassa puhututtavat. Hän toivoo itseltään ja kirkolta rohkeutta liittyä keskusteluihin hengellisyyden kaipuusta.

– Toivon, että usko ja hengellisyys näkyisivät minussa arkisella tavalla, kun olen tämän alueen erilaisissa verkostoissa mukana.

Työllemme on tilausta

Kirkon murros on ollut viime vuodet tapetilla. Kirkon jäsenyys ei ole suomalaisille enää itsestään selvää, ja moni seurakunta painii talousvaikeuksien kanssa. Kirkon odotetaan muuttuvan yhteiskunnan mukana.

Muutosten myllerryksessä kirkon työntekijä saattaa lannistua. Mari

Kuva: Jussi Vierimaa

”

Haluaisin rohkaista siihen, että tulevaa, erilaista todellisuutta ei nähtäisi uhkana, vaan mahdollisuutena.

Leppäsen mukaan on olennaista, että kirkon murroksessa on kyse laajasta kulttuurisesta muutoksesta, joka koskettaa perinteisiä instituutioita koko läntisessä Euroopassa.

– Tässä ei ole kyse siitä, että olisimme tehneet työmme huonosti. Kirkon rakenteet perustuvat sille, että yli 90 prosenttia suomalaisista kuuluu kirkkoon. Kun tilanne muuttuu, on selvää, että samaa rakennetta ei voida ylläpitää.

Leppäsen mukaan käynnissä on myös hengellinen murros. Hän näkee tässä ajassa valtavasti hengellistä kaipuuta ja etsintää, ja usein etsijät ovat myös kirkon jäseniä. Vaikka institutionaalinen uskonnollisuus muuttaa muotoaan, kirkon työlle on tilausta.

– Voisivatko nämä ihmiset löytää vastauksia etsintäänsä meidän seurakunnistamme, hän kysyy.

Leppänen kertoo saaneensa lyhyen piispana olonsa aikana satoja kirjeitä,

satoja sähköposteja ja satoja kortteja, joissa ihmiset kertovat hengellisestä matkastaan. Jumalan ikävää ja kaipausta vuorovaikutukseen on paljon.

Hänestä kirkolla on vastauksia elämän perimmäisiin kysymyksiin, ja työntekijöillä vahva ammattitaito käsitellä niitä ihmisten kanssa. Hän rohkaiseekin kirkon työntekijöitä avoimeen dialogiin ihmisten kanssa.

Paremmen tietäminen sopii hänet tähän aikaan huonosti.

– Peräänkuulutan terveellistä ja turvallista uskonnollisuutta ja hengellisyyttä, johon ihmiset voivat tulla luotavaisin mielin oman elämänsä kysymysten kanssa. On hyvä, että seurakunnat profiloituvat eri tavalla. Enää ei ole yhtä konseptia, joka toimii kaikille.

Korona pysäytti ja uudisti

Leppästä korona-aika on tarjonnut mahdollisuuden pysähtyä pohtimaan

kirkon toiminnan ydintä. Se on myös osoittanut, miten suuri merkitys seurakuntien kokoavalla toiminnalla on ihmisten hyvinvoinnille ja mielenterveydelle.

– Haluan kiittää työntekijöitä siitä, miten valmiita he ovat olleet etsimään luovasti uusia tapoja tehdä töitä korona-aikana. Tästä on hedelmällistä lähteä eteenpäin.

Leppänen ihailee kirkon työntekijöiden omistautuneisuutta.

Mari Leppänen haluaa rohkaista kirkon työntekijöitä uuden kokeilemiseen ja myös epäonnistumiseen. Hän toivoo, että uusi ja erilainen tulevaisuus nähdään kirkossa mahdollisuutena.

Kuva: Timo Jakonen

Hänestä on tärkeää, että seurakunnissa käydään yhdessä läpi, mihin voimavarat halutaan suunnata. Näin työntekijöiden on helpompi hallita työmääräänsä.

Leppänen näkee mahdollisuuksia kirkon vapaaehtoisissa. Hän on toiminut viime vuodet kotiseurakunnassa yhtenä vapaaehtoisena jumalanpalvelusryhmässä ja lähikirkossa. Hän ihailee, miten innokkaasti seurakuntalaiset ovat lähteneet mukaan kehittämään esimerkiksi jumalanpalveluselämää.

— On tärkeää tarkastella omaa työtä myös seurakuntalaisen näkökulmasta. Se vaatii, mutta se välittömästi myös rikastuttaa.

Koronavuoden aikana pitkäjänteinen työ vapaaehtoisuuden eteen on kokenut kovan kolauksen. Leppänen kannustaa pohtimaan, miten aktivoidaan vanha yhdessä tekeminen ja miten luodaan uutta.

— Miten vastataan uusiin diakoniin ja sielunhoidollisiin tarpeisiin?

Arkista hengellisyyttä

Millaisen jäljen Leppänen haluaisi piispana jättää? Hänen puhuu kumppanuudesta, yhteistyöstä ja ennen kaikkea työntekijöiden ja vastuunkantajien rohkaisemisesta.

— Haluaisin rohkaista kokeiluihin, uuden löytämiseen ja myös epäonnistumisiin sekä siihen, että tulevaa,

erilaista todellisuutta ei nähtäisi uhkana vaan mahdollisuutena.

Leppänen puhuu arkisen ja läpieletyn hengellisyyden voimasta: siitä että usko Jumalaan näkyy elämäntavassa ja suhtautumisessa muihin ihmisiin. Hän toivoo, että kirkon työntekijät uskaltaisivat olla avoimesti kristittyjä arjessaan ja sometileillään, kukin omalla tavallaan. Hän itsekin.

— Se on parhaimmillaan tosi vaikuttavaa.

Ja sitä arkea Leppänen aikoo toistaiseksi elää Liedossa. Joidenkin asioiden on hyvä säilyä ennallaan, joten perhe päätti olla muuttamatta piispantalon Turkuun. Leppäsen kodin ovet ovat olleet auki vieraille ennenkin, joten miksei siellä voisi ottaa vastaan myös piispan vieraita.

Samalla säilyvät tärkeä lähipiiri sekä mahdollisuus uida Littoistenjärven rannassa joka ilta kesät talvet. Olla läsnä omana itsenään juuri sille perheenjäsenelle tai ystävälle, joka sattuu olemaan saunakaverina.

Ja sillä on Leppäsestä iso arvo, miten arkisena äidin työ näytetty perheen teini-ikäisille lapsille. Piispanvalinta ei heittä juuri hetkauttanut.

”Onnee äiti, mä meen ulos”, yksi lapsista totesi kuultuaan piispanvaalin ratkaisun. ■

Heidi Pelander

Ystäväni Oliver Queen, Kristus

oi sanoa, että jo vuosikymmenten ajan olen nauttinut sarjakuvien lukemisesta. Lähdin liikkeelle *Aku Ankasta* ja *Tex Willeristä*, mutta pian mukaan tulivat sellaiset lehdet kuin *Hämähäkkimies* ja *Ryhmä-X*. Olin siis siirtynyt supersankarien maailmaan. Viimeisten vuosikymmenten aikana supersankarikertomukset ovat siirtyneet lehtien sivuilta myös elokuvateattereihin ja tv-sarjoihin. Yksi näistä sarjoista on *Arrow*, jonka päähenkilö on DC Comicsin sarjakuvissa esiintyvä Vihreä Nuoli, oikealta nimeltään Oliver Queen.

■ Ennen kuin sarja viime vuonna päättyi, se oli kestänyt kahdeksan kautta. Sen aikana Oliver kasvoi ihmisenä, oppi sen, miten toimia johtajana, ja miten asettaa toiset itsensä edelle. Viimeisten kahden kauden tähtäyspiste oli koko multiversumia koskeva ”Crisis on Infinite Earths”. Tämä kriisi liittyi Oliverin henkilökohtaiseen elämään seuraavilla tavoilla.

Tuleva kriisi uhkasi koko sitä maailmaa ja niitä ihmisiä, joita Oliver oli rakastanut ja suojellut. Oliver teki jo etukäteen vapaaehtoisin päätöksen, että hän uhraa itsensä kriisissä, jotta maailma voi selvitä. Oliver saa kriisin keskellä *Spectre*-nimisen hahmon voimat ja olemuksen. Sarjakuvassa *Spectre* on Jumalan tuomion ilmentymä.

Kriisin aikana Oliver, joka on samaan aikaan *Spectre*, kohtaa *Anti-Monintorin*, kaikkea olevaista uhkaavan pahan hahmon. Taistelun aikana persoonallinen paha kukistuu, ja maailma pelastuu, mutta samalla Oliver-*Spectre* kuolee. Tämä ei kuitenkaan ole viimeinen kerta, kun Oliver nähdään. Oliver katoaa kyllä pitkäksi aikaa maan päältä, mutta lopulta hän palaa noutamaan morsiamen(sa) kuoleman jälkeiseen elämään, jolla ei ole loppua. Täällä hän oli ollut valmistamassa morsiamelle sijaa.

Hmm, kovasti tuntuu tutulta...

Kuva: Hanna Kärmeranta

■ Sarjakuvat antavat kirjoittajille hienon mahdollisuuden käsitellä asioita, henkilöitä ja hahmoja, jotka ovat enemmän kuin se käsin kosketeltava arkinen maailma, jossa elämme. Muun muassa Vihreän Nuolen tapauksessa inspiraatiota on hyvinkin mahdollisesti löydetty kristinuskon kertomusten piiristä.

Joka tapauksessa Oliver Queenin tarinan seuraaminen kahdeksan kauden ajan muistutti minua jälleen kaikesta siitä, mistä evankeliumit ja laajemminkin koko *Uusi testamentti* kertovat. Muun muassa tästä syystä rohkaisen tutustumaan sarjakuvien ihmeelliseen maailmaan, ja laittamaan niin sanotusti supersankariasut päälle.

Tai kuten ystäväni Oliver monesti käskytti ryhmäänsä: Suit up! ■

Jussi Kärmeranta
Kirjottaja on Länsi-Porin seurakunnan kappalainen ja millenniaali.

Elämä täynnä yllätyksiä

– Piti jatkaa isovanhempien maatilan pitoa, mutta nyt olen tuomio-kapitulissa, naurahtaa **Mika Piittala**.

■ Mika Piittalasta, 46, piti tulla isovanhempien maatilan jatkaja. Nuori perheellinen mies otti haasteen tosisaan ja kouluttautui agrologiksi pääaineena yritystalous.

Ei tullut Mikasta tilanjatkajaa.

Agrologin paperit taskussaan mies paineli vakuutusmaailmaan, ensin yhteispäälliköksi ja sittemmin ammatillisten aineiden opettajan pätevyyden hankittuaan koulutuspäälliköksi.

Hengellisen työn kutsumus kuitenkin kolkutti sydäntä. Yhdessä vaimonsa kanssa Mika kouluttautui diakoniksi. Ja arvaa mitä!

– Me lähdimme lähetystyöhön!

Suunnaksi valikoitui Kenia, jossa Mika auttoi sikäläisiä seurakuntia seurakuntatyön lisäksi hallinnon ja talouden haasteissa.

Seurakuntien väkimäärä vähenee

Vuonna 2012 Piittalan perhe palasi Keniasta Suomeen. Pomarkun seurakunta etsi talouspäällikköä ja uusi työtuoli löytyi sieltä.

Opintofriikki jatkoi liiketalouden opintojaan ylemmällä tradenomitutkinnolla, teki opinnäytetyönsä seurakuntaliitoksista ja sen jälkeen suoritti kirkon organisaatiokonsulttikoulutuksen.

Kuva: Raino Salmijärvi

Talousasiat tunteva hiippakuntasihteeri Mika Piittala opastaa ennakointiin, avoimuuteen ja yhteistyöhön.

Seurakunnillakaan ei mene kaikki niin kuin Strömsössä.

– Taloudellinen tilanne kiristyy ja akuutein tilanne on pienissä maaseudun seurakunnissa. Näin kävi myös Pomarkun seurakunnassa. Toiminnan säilymisen turvaamiseksi

Pomarkun seurakunta liittyi osaksi Noormarkun seurakuntaa ja Porin seurakuntayhtymää. Samalla myös Mikan työpaikka siirtyi sinne.

Suurimmat kuluerät tulevat henkilöstöstä ja kiinteistöistä, mutta muutosta tulee muualtakin.

– Kun väki muuttaa maaseudulta keskuksiin, seurakunta menettää jäseniään suhteellisesti vielä enemmän.

Seuraavien 20 vuoden aikana jäsenmäärä vähenee seurakunnissa pahimmillaan jopa 40 prosentilla.

Seurakuntien tukena talouden haasteissa

Turun arkkihiippakunnassakin herättiin seurakuntien taloustilanteeseen ja käytännön toimeksi ideoitin kestäväan talouteen ohjaava määräaikainen hiippakuntasihteerin virka.

Ihan ajan hermolla olivat, eikä vastaavaa pestiä löydy tällä tietoa koko maasta.

Paikan sai Mika Piittala ja työ jatkuu vuoden 2023 loppuun.

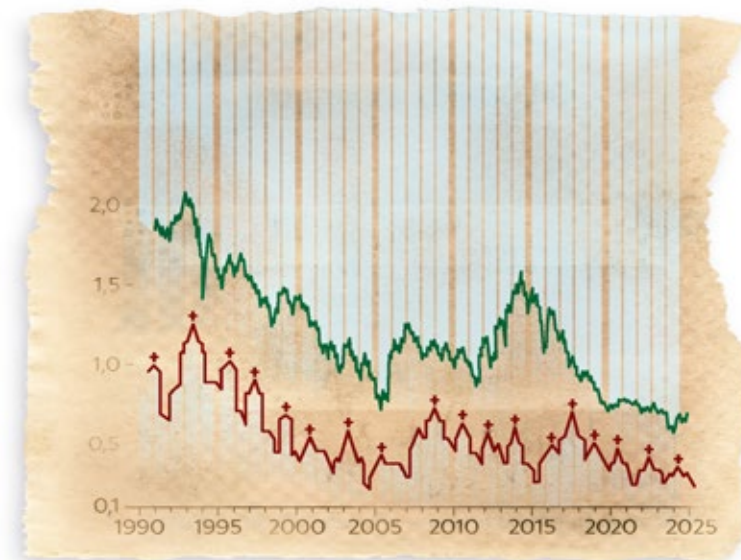
Noin viidellä seurakunnalla on akuuttia haastetta talouden kanssa, noin kymmenellä tilanne vaatii varautumista tulevaan ja lopuilla, noin 18 seurakuntataloudella on verrattain hyvin talouden puskuria olemassa.

– Osa elää kädestä suuhun ja toisilla riittää talouspuskuria jopa tuhanneksi päiväksi, Piittala tietää.

Talous kuuluu seurakuntien itse hoidettaviin vastuisiin.

Kun varat laskevat tietylle tasolle, tuomiokapituleilla on juridinen seuraamisen ja ohjaamisen valta puuttua tilanteisiin.

Käytännössä Piittala konsultoi seurakuntien talouspäälliköitä ja kirkkoherroja, on mukana johtamiskoulutuksissa ja piispanarkastuksissa, sekä selvittää ja pitää esillä uudenlaisten rahoituslähteiden löytämistä.

Kuvitus: Erkki Kiiski

– Tarkoitus ei ole sanella, vaan auttaa ja tukea seurakunnan omia toimijoita näkemään tilanne ja löytämään ulospääsy, Piittala sanoo. Omakohtaisella kokemuksella sekä pienen seurakunnan että isomman yhtymän taloushallinnon rakenteesta on tässä tehtävässä iso apu.

"En ymmärrä, mistä puhutaan"

Rahavirrat kulkevat seurakunnissa monen käden ja silmäparin kautta. Talouspäällikkö ja kirkkoherra tarkastelevat lukuja työnsä puolesta.

Piittala ei ajattele, että kassan hupeneminen johtuisi viranhaltijoista, jotka eivät syystä tai toisesta olisi tilanteen tasalla. Talouden hoito on aina johtavien viranhaltijoiden ja luottamushenkilöiden yhteistyötä. Viime kädessä luottamushenkilöt päättävät.

Mutta kun tulot ja menot kulkevat eri suuntaan, niin aiemmin varakaankin seurakunnan kirstun pohja tulee jossain vaiheessa vastaan. Ennakoinnilla, avoimuudella ja keskinäisellä luottamuksella saadaan joka tapauksessa hyviä päätöksiä aikaan.

Pidempäänkin luottamushenkilönä toiminut voi kertoa, että seurakunnan talousasiat ovat vaikeita ymmärtää, vaikka asioista puhutaan suomeksi.

Talouden sanoittamista tulisikin pohdita. Miten puhumme niin, että kaikki ymmärtävät ja voivat olla hyvillä mielin päätöksiä tekemässä? Tämä on tärkeä asia.

– Tässä tehtävässä voin hienolla tavalla hyödyntää sekä liikemaailman että seurakuntatyön työkokemustani. Tämä on upea ja sisältörikas tehtävä, Piittala päättää. ■

Anne Hievanen

Godfulness

on kuin lupaus keväästä

– Luonnon kautta saa kielen sanoittaa Jumalaa ja elämää maanläheisesti, iloitsee **Hannele Siltala**.

■ Koronapandemia jatkuu, ja moni haluaisi jo karistaa yltään maskin, stressin ja taloushuolet.

Seurakunnat ovat yksi taho, joiden elämään koronapandemia on vaikuttanut voimakkaasti.

Poikkeusoloista johtuen Raision seurakunnassakin tuotetaan parhailaan uutta materiaalia verkkoon.

Yksi niistä on Godfulness.fi-sivusto, jonka ideoinnista ja kehittämisestä vastaa ympäristöasiantuntija, projekti-koordinaattori Hannele Siltala.

Et ole uskoa silmiäsi, miten raikkaalla tavalla kristillistä sisältöä tarjoillaan luonnon ja vaikkapa keholliisuuden kautta.

Voit itse valita, katsotko luontovideoita, kuunteletko kehoharjoituksia tai viivähdätkö hetken Raamatun lukemiseen ja rukoukseen kutsuvien kuvien äärellä.

Sivuston materiaalit ja harjoitukset ohjaavat katsojaa viivähtämään hetken Jumalan läsnäolossa.

Godfulness tippui kuin taivaasta

Raision seurakunnassa työskentelevä Hannele Siltala on innostuneella ja

odottavalla mielellä, sillä Godfulness-konsepti lanseerataan 10.5.

Hangosta kotoisin olevalle meri on sielunmaisema.

– Rukoileminen tuntuu minulle helpolta meren rannalla ja luonnossa yleensä, hän kertoo.

Työasioita taisi Hannele miettiä käydessään taannoin Ruissalon rannalla.

Miten sitten kävi?

– Istuin rantakivellä rukoilemassa, kun sana "Godfulness", tippui sydämeeni kuin taivaasta.

Innostus valtasi rukoilijan mielen.

– Miten voisin luonnon avulla laatia harjoituksia, jotka voisivat auttaa ihmisiä rauhoittumaan Jumalan läsnäolossa kaikkien huolien keskellä? mietti Hannele seuraavaksi.

Hän itse löytää rauhan luonnossa, keskittämällä ajatukset Jumalaan rukouksessa ja miettimällä esimerkiksi rohkaisevia Raamatun lupauksia.

Aiemmin kehittämissään ja kirkon ympäristökasvatuksen palkinnon saaneissa Raision seurakunnan luontopoluissa Hannele on huomannut, että Raamatun tekstien ja rukousten

– Minulle rukoileminen meren rannalla ja luonnossa yleensä tuntuu kutsuvalta, ympäristöasiantuntija Hannele Siltala kertoo.

Kuva: Vesa Siltala

Luontokuvat ovat pysäytyskuvia Godfulness-sivuston videoilta.

Kuvat: Kuvakenguru

”

Onko minulla
kokemuksia Jumalasta,
vaikka en ole
Häntä nähnyt?

yhdistäminen luonnossa liikku-
miseen toimii.

Tätä ideaa hän päätti jatko-
jalostaa alkamalla kehittää
virtuaalista luontopolkua sekä
Godfulness.fi-nettisivustoa, jonne
kaikki tuotettu materiaali kootaan.

Aistit auki ja inspiroitumaan

Godfulness-sivuston tavoitteena on
tarjota kaikille kiinnostuneille kris-
tillistä, hengellistä sisältöä – juure-
valla tavalla.

Korona-ajan ihmisillä on aikaa
liian paljon, tai liian vähän, ja tuo
huomioidaan sivustolla hyvin.

Minuuttirentoutumisvideo on ly-
hyt, mutta toimii kuin värikäs väli-
pala ajatusten mennessä juntturaan.

4–7 minuutin virtuaalisilla luon-
topolkuvideoilla ehtii jo hiljentyä
enemmän, ja mukana olevasta teks-
tistä ja rukouksesta jää muistijälki.

Virtuaaliset luontopolut on käsi-
kirjoittanut Hannele Siltala osin
yhteistyössä Anna-Mari Kaskisen
kanssa. Kuvakengurun yrittäjät Jen-
ni ja Riku Kankaro ovat vastanneet
videoiden tuotannosta.

luonnossa että videolla ihmeellisen
syvällä tavalla, Hannele iloitsee.

Oletko sinä hattuhyllyllä?

Hengelliset asiat voivat olla monelle
ihmiselle vieraita.

Luonnon ilmiöiden kautta voidaan
lähestyä hengellisiä asioita uudesta
tulokulmasta ja tämä lähestymistapa
voi auttaa ymmärtämään, mistä pu-
hutaan.

Hengellisyyden ja luonnon yhdis-
telmällä Hannele kertoo löytäneensä
virtuaaliseen luontopolkuun huikei-
ta teemoja; rukouspuu, turvakallio,

– Niiden tekeminen yhdessä Anna-
Marin, Jennin ja Rikun kanssa on ol-
lut todella inspiroivaa.

– Olen testannut harjoituksia jo
metsässä joillakin testiryhmillä ja har-
joitukset koskettivat ja toimivat sekä

taittunut korsi, itämislepo ja näkymä-
tön tuuli. Noiden kautta pääsee käsik-
si syvällisiin hengellisiin kysymyksiin
ja pohdintoihin.

– Tuuli on näkymätön, mutta jokai-
nen tietää sen olevan olemassa.

Samalla tavoin voi pohtia Jumalaa:
"Onko minulla kokemuksia Jumalasta,
vaikka en ole Häntä nähnyt?"

Luonnon kautta voi lähestyä myös
inhimillistä elämää.

Itämislepo on kasvitieteen termi.
Jokainen siemen tarvitsee tuollaisen,
ennen kuin on sen aika ruvetä kasva-
maan.

Mietipä itseäsi: Kun tunnet joskus
olevasi kuin hattuhyllyllä, voisiko sil-
loin itämislevon ajatus rohkaista sinua
luottamaan, että tämä elämänvaihe
tarvitaan ennen uuden kasvun aikaa?

Hannele Siltala on kiitollinen saatua-
an mahdollisuuden luoda Godfulness-
konseptin.

– Toivon todella, että sivuston harjoi-
tukset voisivat rohkaista monenlaisia
ihmisiä eri elämäntilanteissa luotta-
maan Jumalaan ja tulevaan. ■

Anne Hievanen

Mietiskelyhartausta

Tie

☘️ Asetu mukavaan asentoon ja hengitä rauhallisesti hetki. Katso oheista kuvan tietä. Yhtä hyvin voit sulkea silmäsi ja ajatella jotain itsellesi tärkeää maisemaa, jossa kulkee tie. Katso maisemaa kaikessa rauhassa hengittäen samalla syvään.

Lue sen jälkeen oheinen teksti ja katso kuvaa uudestaan. Kuulostele ja tutkiskele, mitä ajatuksia teksti sinussa nostattaa.

Tavoitatko jonkin ajatuksen tai sanan, joka kutsuu tai rohkaisee sinua tässä hetkessä? Päätä hiljentymishetki rukoukseen.

Tie kutsuu sinua.

Tie kutsuu sinua lepäämään Jumalan läsnäolossa.

Tulkaa minun luokseni kaikki te työn ja kuormien uuvuttamat – minä annan teille levon. (Matt. 11:28)

Tie kutsuu sinua löytämään rauhan ja tasapainon itsesi, toisten ja Jumalan kanssa.

Rauhan minä jätän teille: minun rauhani – sen minä annan teille. (Joh. 14:27)

Tie kutsuu sinua luottamaan Jumalaan ja tulevaan.

Minä annan teille tulevaisuuden ja toivon. (Jer. 29:11)

Tie kutsuu sinua.

Minä olen tie, totuus ja elämä. (Joh. 14:6)

Rukous:

Kiitos Luojani, että saan levätä läsnäolossasi. Sinun sanasi ja luomakuntasi virvoittavat minua.

Sinä Jeesus olet tie, totuus ja elämä. Kiitos, että olet luvannut johdattaa minua oikeaa tietä oman elämäni poluilla.

Pyhä Henki, uudistajani. Lahjoita rauhasi kaiken ylle. Aamen. ■

Hannele Siltala

”Tuntuu ihanalta, kun joku toivottaa hyvää yötä”

■ Kankaanpääläinen Laila Rynnänen ojentaa symbolisen ruusupuskan Turkuun. Hän haluaa kiittää Katariinan-seurakuntaa hienosta työstä pandemian aikana. Someviestintätiimi otti nopeasti, taitavasti ja tavoittavasti uudet tekniikat haltuun.

— Etenkin iltavirsituokiot ovat olleet iloisia, toivoa tuovia ja kuitenkin hartaita. Mitään yhtä lämmintä henkistä ja ystävällistä seurakunnan kohtaamista en ole aikoihin kokenut.

Poikkeusoloissa sosiaalinen media on mahdollistanut maantieteelliset rajat ylittävän yhteisöllisyyden. Verkossa järjestetyt Turun tapahtumat yksin asuva leski löysi sukulaisrouvan vinkistä. Lauluhetkien lisäksi somessa on kokoonnuttu päiväkahveille, ja moni yksinäinen on näin saanut juttuseuraa. Kun tilaisuudet lähetetään kodeista, ne ovat aidosti kodikkaita.

— Hämmästelen Katariinanseurakunnan väen ammattitaitoa ja innostuneisuutta: upeita laulajia, soittajia ja sanankäyttäjiä — kaikki luontevia esiintyjiä. Virsivalinnat ovat monipuolisia, saan laulaa mukana jopa itselleni rakkaita körttivirsiä. Lyhyet hartaudet ovat lohduttavia ja voimaa antavia. Jouluaattoakin vietin Hällin perheen seurassa Facebookissa, Rynnänen kehuu.

Iltavirsien konsepti toimii.

— Tuokio huokuu aina lämpöä ja läheisyyttä, ja tuntuu ihanalta, kun joku ihminen toivottaa hyvää yötä.

Kuva: Pirjo Silveri

Laila Rynnänen arvostaa some-sisällöissä laatua. Puolihuolimattomasti tehtyjä, pitkiä videoita tai vastaavia ei jaksata katsella tai kuunnella. — Turun Katariinanseurakunnan ammattitaitoista työtä ihailen ja hämmästelen jatkuvasti.

Uudenlaista seurakuntayhteyttä

Koronaviruksen riskiryhmäläisenä Laila Rynnänen, 70, on pysytellyt tiukasti karanteenissa ensin koko viime kevään ja sitten syyskuusta lähtien taas. Eniten hän kaipaamaa lähipiiriään.

— Lahdessa tyttäreni perheen luona en ole päässyt käymään yli puoleen vuoteen, pojan perhettä tapaan Kankaanpäässä ulkona. Joulun olin ensimmäisen kerran yksin.

Kahden lapsen äiti ja viiden lapsenlapsen mummo on koulutukseltaan agronomi. Elämäntyönsä

hän on tehnyt vanhan sukutilan emäntänä ja maaseutuelinkeinorinomaisena kotikaupungissaan. Eläkkeelle jäämisen jälkeen päivät täyttyivät lastenlapsista, ystäväistä, monipuolisesta liikunnasta sekä yhdistys- ja kulttuuriharrastuksista. Rynnänen on ollut useita kausia Kankaanpään seurakunnan kirkkovaltuustossa ja -neuvostossa sekä maallikkoedustajana arkkihiippakunnan hiippakuntakokouksessa.

— Kolme vuotta sitten tuli äkkisähdys. Vakavan sairauskohtauksen jälkeen sain Taivaan Isältä jatkoajan. Kiitos kuuluu myös korke-

laatuiselle erikoissairaanhoidolle, kun selvisin tuolta portilta vielä takaisin, hän kertoo.

Koronavirus mullisti aktiivisen eläkeläisen arjen. Nyt ajankuluna ovat lehdet ja kirjat, sudokut, pitkät puhelut, lenkkeily. Kun kaikki ryhmäliikunnat, kulttuuriennot ja yhdistyskokoukset ovat poissa, sosiaalinen media paikkaa niitä — ja tuo myös kaivattua seurakuntayhteyttä.

— Facebookia mollataan paljon, mutta tässä tilanteessa sillä on ollut tärkeä merkitys. On löytynyt uusia kavereita, kiinnostavia harrasteryhmiä ja yhteyksiä vanhoihin kouluihin ja opiskelukavereihin.

Eri organisaatioiden ja yritysten tiedotus toimii pitkälti Facebookissa,

ja usein seuran siellä ihan uuti-siakin.

Onnistuneita kirkollisia somejuttuja Laila Rynnänen on huomannut muuallakin kuin Katariinan-seurakunnassa.

— Arkkihiippakunnan sivulla tunnustelin mielelläni alueemme kirkkoja vanhoista valokuvista. Tyrvään Pyhän Olavin Fb-sivulla oli mielenkiintoista kierrellä Pyhän Olavin kirkkoja ympäri Suomen. Tällaista pientä älyllistä pähkinää purtavaksi toivon lisää.

Samalla saa hyviä retkivinkkejä. Viime kesänä kiertelin kirkkoja, joissa on suomalaisten naistaiteilijoiden maalaamia alttaritauluja. ■

Pirjo Silveri

■ Hiippakuntavaltuusto on myöntänyt Arkkipooki-palkinnon Turun Katariinanseurakunnan some-työlle. Arkkipooki jaetaan tunnustuksena merkityksellisestä, ansiokkaasta ja innovatiivisesta työstä kirkon, arkkihiippakunnan tai seurakuntien ja niiden jäsenten hyväksi.

Hiippakuntavaltuusto nosti esiin erityisesti Katariinanseurakunnan säännöllisen sometoiminnan. Maaliskuusta 2020 alkaen säännöllisesti lähetetyt iltavirsi- ja päiväkahvilähetketykset ovat tuoneet rohkaisua monen elämään.

Katariinanseurakunnan sometoiminnasta on välittynyt kotoinen vire, ja seuraajia on myös osallistettu mukaan toimintaan. Seuraajien välillä on syntynyt kanssakäymistä ja yhteyden tuntua etäisyyksistä huolimatta. ■

Kuva: Anna Hälli

Arkkipooki-tunnustusta juhlittiin pienesti livenä, mutta suuresti somessa. Piispa Mari Leppänen luovutti Arkkipookin 15.3.2021 kirkkoherra Leena Kairavulle, johtava nuorisotyön ohjaaja Taru Hyvärille ja someavustaja Jukka Väisäselle.

Turun arkkihiippakunnan
tuomiokapituli

Hämeenkatu 13
PL 60, 20501 TURKU
www.arkkihiippakunta.fi

Tuore oliivipuun lehti 2021
ISSN 1457-4187 (Painettu)
ISSN 2323-9743 (Verkkojulkaisu)